

Georg Brandes – Vilhelm Andersen

Supplement til deres brevveksling

Af STEEN JOHANSEN

Ikke længe efter at brevvekslingen mellem Georg Brandes og Vilhelm Andersen var blevet offentliggjort i Danske Studier 1967, erhvervede Det kgl. Bibliotek to hidtil ukendte Brandes-breve, hørende til samme brevveksling. Det ene var dateret 22.10.1903 og hørte således hjemme mellem brevvekslingens nr. 11 og 12; det kan da nummereres 11a. Det er til dette brev, at Vilh. Andersen hentyder i nr. 12 med ordene: »Allerede da De i Fjor skrev til mig i Anledning af 'Bjørnson-Myten'« o. s. v. I noten hertil bemærkede jeg, at det omtalte brev ikke var bevaret, hvilket altså var en fejltagelse. Det andet brev er dateret 16.5.1922 og udgør Brandes' svar på brev nr. 30. Det bør da nummereres 31. G. B. kom således både til at begynde og at afslutte brevvekslingen.

Brevenes ordlyd er følgende:

11 a

22 Oct 03

Kjære Doctor

Tak for Bogen¹, som jeg lige strax har løbet igjennem og som glæder mig meget, ikke blot fordi jeg selv er rost deri. Den giver et meget smukt Billede af Deres egen aandelige Personlighed, sund og sær.

To usle Bagateller: jeg skrev ikke til Hertz' 70. Aars Fødselsdag men simpelthen i Anledning af en tilfældig Opførelse af Debatten i Politivennen. Begyndelsen er strøget².

Es bildet ein Talent sich in der Stille er ikke af Schiller. Leonore siger det i første Akt af Tasso; hvor har De kunnet glemme det³!

Bjørnson-Myte er baaret af et udmærket Indfald og er aandfuldt gennemført. Men var det ikke Myte, saa var Psykologien deri ufuldkommen. De kjender ikke Bjørnson tilgavns. De har Ret i at tillægge ham de ypperlige Egenskaber, han har. Men De overser to, som De vel heller ikke kunde læse Dem til, hans Underfundighed – det lyder latterligt, ikke sandt? – og hans Forsigtighed. Thor var hverken underfundig eller forsigtig. Forsigtigheden er des mærkeligere som den er forbunden med stor Dristighed (*Kongen* f. E. var for sin Tid en yderst

dristig Bog) men den er der¹. Underfundigheden er des mere forbausende, fordi den er forenet med Aabenmundethed, Ærlighed og Grovhed. Men mon De ikke overhovedet – ikke blot, hvor det er nødvendigt som ved Mytedannelse – er for tilbøjelig til Simplificering? De elsker Symboler.

Deres hengivne

Georg Brandes.

31

Hr. Professor Vilhelm Andersen

Højstærede Hr Professor Med fuld Sandhed kan jeg give det Svar, at faa Ting paa Jorden sysselsætter mig mindre end mine danske Samtidiges Opfattelse af mig. Jeg gaar med Rette ud fra, at den som Regel ikke er gunstig; men den gør mig ingen Sorger, da jeg har meget andet og bedre at tænke paa.

Jeg nærer derfor ingensomhelst Bitterhed imod Dem. Jeg følte i sin Tid nogen Vrede, da De med en Overlegenhed uden Mage gav Dem til at rette Stil hos mig, lærte mig at skrive Dansk, som Skolemester holdt Dem op over de Ord, jeg tillod mig at bruge, fortalte Publikum at min Stil var saadan, at i den en Viking hilste paa en Justitsraad etc. De meddelte, at jeg skrev *Maag* for Svigersøn, men fortav, at Talen var om Alkinoos og at Ordet gengav en Oversættelse af Odysseen¹. Om én enkelt Lignelse, der undtagelsesvis fandt Naade for Deres Øjne, skrev De, at den stammede fra mine unge Dage, vistnok stod i første Del af min gamle Bog *Hovedstrømninger*, hvad den selvfølgelig ikke gjorde, og hvad De havde kunnet overbevise Dem om ved at aabne Bogen².

Men Deres Overlegenhed tillod Dem det ikke; De var overlegen, som Alverden i Danmark er, naar en Bog af mig skal bedømmes.

Bekendte viste mig paa Landet de mange Artikler af *Nationaltidende*, hvori De slog Dem til Ridder paa mig; af egen Drift læser jeg aldrig hvad der skrives om mig, kender det derfor slet ikke uden af flygtig Omtale.

De har jo *ingensomhelst Pligt* til at nære velvillige Følelser for mig. Ifald De virkelig skulde mene, at De gør det eller har gjort det, mener jeg, De skuffer Dem selv.

I Danmark trives man bedst som Skribent ved at holde sig i grundig

Afstand fra de andre, og naar man er til Aars, er det hele literære Liv i Danmarks smaa Forhold blevet En saa ligegyldigt, som det er i sig selv.

Det er nu, om jeg ikke fejler, fulde syv Aar siden at De i hine gamle Artikler angreb mig, min Irritation fra den Gang er for lang Tid siden fortrængt af andre Indtryk, og jeg har end ikke tænkt paa at rippe op i denne gamle Sag, saa Deres Brev savner enhver Anledning.

16 Maj 22

Deres ærbødige

Georg Brandes.

NOTER

11a. (1) Med bogen menes Vilh. Andersen: Litteraturbilleder, 1903. – (2) I »Litteraturbilleder« s. 86 havde V. A. omtalt et »lille Essay, han (s: Georg Brandes) for 30 Aar siden skrev om Hertz til Digterens 70-aarige Fødselsdag«. Dermed mentes artiklen »Hertz som Lystspildigter« i Illustreret Tidende 6.10.1867. Denne artikel var dog, som det også fremgik af dens begyndelse, skrevet i anledning af en opførelse af det af G. B. i brevet nævnte lystspil af Hertz. Men i optrykkene af denne artikel (i »Æsthetiske Studier«, 1878 og i bd. I af Saml. Skr., 1899) havde Brandes udeladt denne begyndelse. – (3) I »Litteraturbilleder« s. 145 havde V. A. henført dette bekendte citat (fra Goethes Tasso) til Schiller. – (4) Bjørnsons skuespil »Kongen« udkom 1877.

31. (1) Disse linier belyses bedst ved at gengive det herhen hørende afsnit af V. A.s anmeldelse af Brandes' Goethebog (jf. note 1 til brev nr. 29): »Bogen, hvis Udgivelsesmaade satte Rekord ved Subskriptionens hastige Forløb, synes hurtigt skreven, Ordene har ikke faaet Tid til at modnes. Stilen, der stundom har besværlige eller ildelydende Perioder, har ikke den vægtige Lethed som i Brandes' klassiske Skrifter. Der forkommer, men sjældent, Germanismer, (»Les-sing fandt Bogen slap og umoralsk, thi ganske ugræsk i dens Følemaade») og Gallicismer (»Ogsaa Lavater kom til Frankfurt – ogsaa han en Profet») og saa foruden enkelte »Brandesismer« (»de Gernestore«), de ulykkelige, af Brandes i de senere Aar dyrkede Purismer, som man først forstaar ret, naar man oversætter dem. Paa en Side læses (om Goethe): »Snarsynet og Grundgranskningen (d. e. Intuitionen og Spekulationen) fuldstændiggjorde hinanden«, og (om Schiller): »Han selv var en Tvetulle« (d. e. Dualist). Georg Brandes' Sprogrensning, kendt fra Gennemsynet af de samlede Værker, er ugoethesk, fordi den er uorganisk. Foruden de nylavede Gloser f. Ex. *Maag* (for Svoger) ved Siden af Kancellistilens Efterlevere (*foranledige* o. lign.) – det virker, som om man saa en Justitsraad hilse en Viking paa Gaden«. – (2) Hermed tænker G. B. på følgende linier i V. A.s anmeldelse, hvor denne har påtalt Brandes' brug af billeder i visse tilfælde: »Sjældnere er de plastiske Billeder: »Om Hænderne havde den (Ungdommen paa Werthers Tid) Samfundets Haandjern og over dem Selskabets Kniplingsmanchetter« – det ser ud, som om det var taget fra et af Ungdomsskrifterne, hvad det vistnok ogsaa er (Emigrantlitteraturen?)«.